

בר מצוה

בר מצוה

שהגדילו והפריחו, זה נותן ריחו וזה חוחו. כך כל י"ג שנה, שניהם הולכים לבית הספר ושניהם באים מבית הספר. לאחר י"ג שנה זה היה הולך לבתי מדרשות וזה היה הולך לבתי עבודת כוכבים. אמר רבי אלעזר: צריך אדם לטפל בבנו עד י"ג שנה מכאן ואילך צריך שיאמר: "ברוך שפטרני מעונשו של זה" ע"כ. בכוונת ברכת "ברוך שפטרני" ישנם ב' פירושים: המ"א (או"ח סי' רכ"ה סק"ה הובא במ"ב שם), ביאר, לפי שעד גיל י"ג נענש האב על חטאי הבן, וכיון שנעשה הבן בר מצוה ונפטר האב מעונשיו, מברך "ברוך שפטרני". הלבוש כתב: י"א, מי שנעשה בנו בר מצוה יברך "ברוך שפטרני מעונשו של זה". אבל אין זה ברוך, דהא אם אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם לא נפטר עד כמה דורות, כדכתיב "פקד עון אבות על בנים וכו'". וטוב לברך בלא שם ומלכות. באור לקושייתו כתב בספר "אליהו זוטא": הלבוש סובר דאין הפירוש "ברוך שפטרני", דהיינו שהאב נפטר מעונש הבן, שהרי בעודו קטן לאו בר עונשין, למה יענש האב על חטאיו? אלא פירוש הברכה היא: שהאב מברך שנפטר הבן ממנו, שאין נענש עבורו, כי עד עתה הבן הוא שהיה נענש בעוון האב, ומעתה פטור ואינו נענש אלא בעוונות עצמו. ועל זה הקשה הלבוש, איך מברך כזאת, הרי עדיין לא נפטר הבן שהרי נאמר "פקד עון אבות על בנים וכו'".

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

שמחת בר מצוה כשמחת ביכורים

ב"עוללות אפרים" לבעל ה"כלי יקר" מגדיר את ענין שמחת הבר מצוה כשמחת הביכורים, שאז נעשה הנער גדול ונראים ראשית ניצוני בגרותו, ותפקידו אז להקדיש עצמו וכוחותיו להקב"ה.

ונרמז זאת בלשון המשנה (בכורים פ"ג): אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה קושר גמי ואומר הרי זה בכורים. כאשר מתברכין פירותיו ונעשים גדולים כורך גמ"י, ר"ת י"ג-ג מצוה, שנעשה בין י"ג למצות, ואומר זו בכורים. זו בגימטריא י"ג. ואפשר שהלשון "כורך עליו גמי" מרמז גם על כריכת רצועות התפילין על הנער הבר מצוה.

ממשיך ה"עוללות אפרים" ודורש, שני מצוות שלא נתחייבו ישראל בהם אלא לאחר כיבוש הארץ וחלוקתה, הם שימת מלך וביכורים (קידושין לט.). וזה אף סדר הבר מצוה, שבתחילה כובש וממלט בחכמתו את "עיר קטנה" זה הגוף, מידי היצר שבנה עליה מצודים וחרמים, וממליך עליו את יצר הטוב, כדאיתא במסכת

הכינוי "בר מצוה" לגבי קטן הנכנס למצוות מופיעה לראשונה בשו"ת הרא"ש (כלל יג), ובספר אור זרוע (סימן קיד), וז"ל: כשאין אב, הבן חייב לפדות את עצמו לכשיגדל ויהיה "בר מצוה". שאל מרן החפץ חיים: מדוע נקרא חתן הבר מצוה בשם "בר מצוה" ולא "בעל המצוה", כמו שנקרא העושה עבירה "בעל עבירה", וכן "בעל גאווה"? ותירץ: שיש הבדל בין הקשר שיש בין האדם לעבירות שעושה ובין הקשר למצוות שלו. מעבירות אפשר להתנתק ולהיפרד מהם ע"י תשובה, מה שאין כן במצוות האדם לא יוכל לעולם ליהתנתק וליהפרד ממצוות שעושה במשך חייו כמו שנאמר: "וארשתין לעולם" (הושע ב.). לכן, לאדם שמתקשר לראשונה למצוות פְּמִצָּה ועושה קוראים "בר מצוה", בדיוק כמו שאינו יכול להתנתק מאביו ואימו לעולם מכיון שזה קשר טבעי כל ניתן להיפרד, כן מהמצוות א"א להתנתק.

אולם לגבי עבירות הדבר אינו כן, לאדם שניקשר לעבירה קוראים "בעל עבירה", לרמוז כמו הקשר שיש בין בעל לאישתו, שאצלם שייך לנתק את הקשר ע"י גט, כך גם את הקשר לעבירה ניתן להפריד ע"י התשובה.

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

תחילתו במסירות נפש

בפסיקתא זוטרת (בראשית לד, כה), נאמר במקור וטעם הדבר שמי"ג ומעלה נקרא "איש" ונעשה "בר מצוה", לפי שהגיל הראשון שמצינו בתורה שנקרא "איש" הוא "בן י"ג", שנאמר (שם): "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי וכו' איש את חרבו", ולפי חשבון השנים היה לוי באותה שנה בן י"ג. ולפיכך, פירשו חז"ל, בחרה התורה לגלות את שנת החיוב במצוות במעשה שמעון ולוי, להורות שאופן קבלת המצוות של יהודי צריך להיות במסירות נפש ובהקרבה, כשם ששמעון ולוי הערו נפשם למען קידוש ה' עם היכנסם למצוות, וזה היה המעשה הראשון שעשו, ובתר רישא גרייה.

ספר "דורות דרשה"

ברכת "ברוך שפטרני"

מקור הברכה וטעמה

מקורה של הברכה "ברוך שפטרני", הוא מלשון המדרש (תולדות כה, כז), "ויגדלו הנערים" רבי לוי אומר: משל להדס ועצבונית (קרוץ) שהיו גדלים זה גבי זה, וכיון

נדרים (לב):. אחר זה מביא בכורים לחצרות בית ה', היא שמחת הבר מצוה וקבלת עול המצוות.

ספר "דורות דרשה"

טעמים לדרשת הבר מצוה

הטעם לדרשה, כתבו בסידור "נהורא השלם" וסידור "אוצר התפילות" בשם ספר "סולת בלולה", על פי הזוהר הקדוש שזוכה ביום זה לנשמה קדושה, וידרוש לכבוד הרוח הקדושה שבאה אליו. עוד טעם לדרשת הבר מצוה: איתא בגמרא (סוכה נב:), אם פגע בך מנוול זה מושכו לבית המדרש ובזמן שאדם נעשה בן י"ג שנה נעשה מַצְוָה בכל המצוות שבתורה ואז גם כן בא לו היצר הרע, על כן דורש ברבים דברי תורה ומתוך כך ילך ממנו היצר הרע.

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

גדול מַצְוָה ועושה

המספר שלוש עשרה בגימטריא = אחד (א, ח, ד=13) וכן שלוש עשרה בגימטריא = אהבה (א, ה, ב, ה=13) לרמזו שמיום זה והלאה נעשה הנער דבוק בבוראו שהוא אחד ושמו אחד, והרי הוא מַצְוָה ועושה ומקיים את מצוות ה' באהבה!

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

למה לא כתוב בתורה "שמחת הבר מצוה"?

הנה יש לתמוה, בעוד שיום בר מצוה נחשב לאחד מימי החשובים של האדם, שכן מיום זה מחוייב הוא במצוות, מניח תפילין לראשונה בחייו, עולה לתורה וכו' ואף על פי כן ענין הבר מצוה לא הוזכר בתורה בפרוש. ויש לישוב על פי מה שכתב ה"כלי יקר" (ויקרא כג, טז), מדוע התורה לא ציינה במפורש מתי הוא יום מתן תורה? משום שהקב"ה לא רצה לציין יום מסוים כיון שצריך האדם נדמה לו בכל יום ויום כאילו קיבל את התורה מסיני באותו יום ממש, שתהא חביבה עליו כחדשה, ואם כן כל יום מעין מתן תורה עבורו. כך יום הבר מצוה לא הוזכר בתורה, כדי שבכל יום ויום מחייו יהיו בעיני הנער, התורה והמצוות כחדשים וחביבים. ולא כאותם שעושים העיקר מסעודת הבר מצוה ואחר כך שוכחים כל ימי חייהם שקיבלו התורה והמצוות.

ספר "אמונה שלמה" מאת הרב זילברשטיין שליט"א

הלכה: סעודת ושמחת הבר מצוה

מצוה על האב לעשות סעודה ביום שבנו נכנס למצוות, ומקורה מזוהר הקדוש: רבי פנחס פתח בהאי קרא "צִיָּאָנָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֵמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתָהּ וּבְיוֹם שְׁמִתָּתָהּ לָבֹ", מאי חתונתו? ביומא דכשרין למעבד פקודי אורייתא, דההוא חדותא דצדיקא, ואימתי כשירין? אמר רב יצחק, מתליסר שנין

ולעילא, דהוה יומא חובתה על צדיקא למעבד חדותא דליבא כיומא דסליק לחופה, ובגין ההוא זכותא עתיד הקב"ה לאתער להו, ולאעברא כרוזא קדמיהון בחדוה, צאינה וראינה בנות ציון. יש מי שכתב שמקור הסעודה זו וטעמה בגמרא (קידושין לא), שרבי יוסי שהיה סומא אמר שהיה עושה יום טוב וסעודה ביום שייוודע לו שגם סומא חייב ככל המצוות, ונחשב כמצווה ועושה, ובודאי ראוי לערוך סעודה ביום שהתחייב במציאות ונעשה מַצְוָה ועושה בכל המצוות ביום שנתמלאין שנותיו י"ג, ואין לך סעודה גדולה מזו, ושמה יוכיח עליה, שנותנים למקום שבח והודאה שזכה הבן להיות בר מצוה וגדול המַצְוָה ועושה, שזכה האב לגדלו עד עתה, ולהכניסו בברית התורה.

ספר "דורות דרשה"

פתגם: אם אתה חש שרגליך באויר, יתכן שאתה באמצע לעלות מדרגה.
ספר "שמחלה"

חקירה: מה נקרא קטן

מַצְוָה אך פטור מעונש או אינו מַצְוָה כלל (אחיעזר ח"ג פא- יא ד"ה יש: מותר. חלקת יואב א, קובץ שיעורים בבא בתרא תיג, ובקובץ הערות עה- ב כתב שאינו מצווה אך יש בו סיבת האיסור, וכן בקהילות יעקב יבמות טז-ו כתב אינו מצווה אך המעשה שנאוי לקב"ה).
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מלאך אינו צריך "סמיכה"

יהודי אחד הביא את בנו הצעיר לפני רבי איזיל חריף, על מנת שיבחנהו בתלמודו ויתן לו סמיכה להוראה. תהה רבי איזיל על קנקנו של הבחור וראה שידיעתו בתורה קלושה מאד, פנה רבי איזיל אל האב ואמר לו: בנך כמוהו כמלאך ואינו צריך לסמיכה שלי. לאחר שיצאו האב ובנו הביעו הנוכחים את תמיהתם: מה ראה רבינו להכתיר בחור זה בתואר מלאך, והלא הוא עם הארץ גמור? היא הנותנת, השיב רבי איזיל, שהרי אמרו חכמינו (ברכות כה:), "לא ניתנה תורה למלאכי השרת"

ספר "חד וחלק" חלק א'

מזל טוב לנכדי יוסף בן שלמה, שיזכה להיות גדול בתורה.

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, גילברט יפה בת מרים. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל.

